Ч. 271 (12.637). Львів, субота 6. грудня 1930. Poeztowe ebiate zaplacono ryczaltem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і Канаді 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Несподіванки цензури.

Львів, 3. грудня 1930.

В останіх часах з цензуруванням „Діла" діються такі дивні речі, що бентежать навіть нас, редакторів того щоденника, який може вже цілі річники скласти з білих сторінок. У передових статтях викреслюється поодинокі *прикметники*. Вчора напр. сконфісковано прикметник, який відносився до іменників „умовини праці". Було би ще з бідою зрозуміло, якби скреслено невідповідний прикметниковий придаток до титулу якогось достойника, до слова „держава", „уряд" і т. д., але до абстрактного слова „умовини"?!

Недавно знову повичеркувано нам слово „*український*". Це трапилося нам *перший раз від часу 51-літнього істнування нашого часопису.* Сконфісковано нам згадку про *історичний період на Україні з другої половини* 17. віку, дарма, що ні той період не мав звязку з історією Польщі, ні наша згадка не торкалася польсько-українських відносин. Сконфісковано нам уступ, який одночасно був товстим друком видрукований у польській пресі з інтерпретацією діяметрально-суперечною, ніж її застосував п. цензор; сконфісковано звіт із студентських зборів, де писали ми виключно про польську молодь та університетську владу; сконфісковано нам уже звістку півофіціяльної прес. аґенції АТЕ, ба навіть одну вістку таки офіціяльної аґенції ПАТ-а; кількакратно сконфісковано передрук із львівських польських ґазет та не пропущено в останніх тижнях ні одного передруку з позальвівських польських несконфіскованих часописів (напр. краківського „Наприду" чи варшавського „Роботніка" або „Тиґодня"), якщо лише дана стаття була прихильна для українців.

З чисто практичних мотивів наше видавництво не процесується за ті конфіскати, вважаючи, що до всіх матеріяльних втрат, спричинених конфіскатами, годі додавати ще кошти на правного заступника та витрачати дорогий час. А всеж видно, що конфіскаційні практики в останніх часах занадто таки оригінальні, коли окружний суд у Львові сам цілу низку конфіскат з останнього часу скасував і дозволив передрукувати ті статті й уступи, які кілька днів тому були рукою цензора счеркнені. Очевидно, це дає нам деяке моральне вдоволення, але воно не повертає нам школи та — що важніше — не прояснює тої темряви, серед якої нині блукає збита з пантелику редакція: що вільно та чого не вільно друкувати.

Редактор української ґазети, який роками тягне це важке ярмо, зібрав уже багатий досвід у ділянці цензурних сподіванок і несподіванок і має вже реєстр недоторканих „табу". Деякі величини в тому реєстрі є постійні й незмінні, деякі (бувають і такі дива) з того реєстру виломлюються і стають предметами доступленими для дискусії, а ріжні інші актуальні болячки ця той реєстр щораз збогачують. Має нещасний редактор усе під рукою і старий австрійський пресовий закон і пізніші польські — модифіковані й ухвалювані — пресові декрети, знає теж, хоч і не правник, ріжні ґрізні параґрафи карного закону, — але весь той практичний досвід і всі правничі студії стають нам у пригоді не більше, як напр. астрономові його знання зір при здійсненні задушевної мрії: як подорожувати по ріжних небесних тілах.

Здається нам, наприклад, що ніде не є сказано, щоби не можна виступати в обороні друкованого слова та щоби не можна критикувати діяльности одного урядовця, який чейже є смертною істотою і — може помилятися. Але — далебі — ми не є зовсім певні, чи й ці наші уваги удостояться денного світла, бо вони можуть не сподобатися людині, яка має червоний олівець у руці і прийшла до пересвідчення, що дуже легко посувати олівцем по гладкому й терпеливому папері. Однак це нас не вупинює вже від висловлення цих кількох уваг на маргінесі останніх конфіскаційних практик у відношенні до української преси у Львові та сумнівів, яких нам ніхто не в силі вияснити.

Де ми напр. можемо дістати виказку прикметників, які з них „безпечні" та які „небезпечні"? Що ми маємо зробити, щоби цензура перечитувала щоденно докладно не лише наш упривілейований щоденник, але й чотири інші — польські — ранішні щоденники, де багато звісток із півофіціяльних польських та офіціяльних аґенцій ті самі, та, — неоднакова їх доля? Що напр. має діяти редактор такої „Свободи", який задля більшої асекурації загроженого цензурою матеріялу, деяких статтей навіть не передруковує з „Діла", лише просто таки бере відтіль готовий друкарський склад, та всетаки не минає конфіскати: такий випадок трапився недавно, що таку одну статтю в цілості пропущено в „Ділі", а в цілости сконфісковано у „Свободі". Та найголовніше: чому польський часопис у Варшаві має право друкувати статтю на тему польсько-українських відносин а його читачі її читати, а для українського часопису у Львові й його читачів та сама стаття, без ніяких змін та коментарів, є заборонена? В якому підручнику шукати орієнтаційних вказівок серед тих таємниць?

Знову ж під адресою вищих надцензорських властей дозволимо скермувати запит: невже це неможливо, щоби цензор української політичної преси знав бодай настільки українську історію та українські відносини, щоби не траплялися непорозуміння, які нас забагато коштують?! Застерігаємося, що не знаємо, чи правдою є, що статтю у „Господарсько-Кооперативному Часописі" п. н. „*Схаменіться*" сконфісковано за те, що дієслово „схаменутися" утотожнено з „бути хамом". Така версія кружляє у колах українських робітників пера і коли вона навіть неправдива, то досить характеристична. Тут уже діло йде навіть не про знання української історії та українських відносин, а самої української мови...

Довго вже істнує на світі цензура друкованого слова і певне довго ще істнуватиме. Знаємо це і з цим фактом рахуємося та до нього пристосовуємося. Знаємо, що бували вже випадки, коли політична преса, не маючи можливости займатися обмірковуванням актуальних питань дня, друкувала замість передових статтей — приписи з куховарської книжки. Все це вже бувало. Але теж і боротьба за свободу слова ніколи не вгавала. В нашому випадку ми в цій боротьбі не висуваємо якихось фантастичних постулятів повного скасування пресової цензури і т. д. Ми дуже скромні: хочемо лише, щоби пресова цензура рахувалася з фактом, що ми є *українським щоденником* та щоби не вимагала від його редакторів дару ясновидючости.

Виміна ідей і продуктів.

Літвінов і Ґранді. — Коментарі до офіційного комунікату. — Сирівці.

(Від нашого римського кореспондента).

Фашистівський уряд уважав за потрібне піти і на інші кроки, звязані з зовнішною політикою.

Маємо на увазі нове зближення фашистівської Італії з більшовицькою Росією. Читачі мабуть уже знають про побачення Літвінова з Ґранді в Мілянo, — побачення, що тяглося добрих дві години. Воно було, очевидячки, наслідком і продовженням промови нового італійського посла в Москві п. Аттоліка, який заявив, що Італія має надію, що відносини між Італією і СРСР, які ніколи не давали приводу до непорозумінь матимуть у найближчій будуччині ще більше підстави до спільних інтересів для обох сторін, і то не лише в ділянці економічної політики, але і взагалі міжнародніх відносин.

Зміст розмови Ґранді з Літвіновим, що навмисне приїздив до Мілянo з Женеви невідомий, але часописи підкреслюють, що вона велася в сердечнім тоні. Римський „Іль Джорнале д'Італія", коментуючи офіційний комунікат про цю зустріч, пише між іншим:

„Ці зустрічі означають перш за все пожиточну виміну ідей, висвітлення позицій і намірів, і тому сприяють встановленню загального миру та добрих відносин між народами... Мир і інтернаціональна згода мають однакову вартість на всіх секторах Европи, і на Сході, не менш, як на Заході. Щож до відмінности режимів, то вони є внутрішньою справою кожної окремої країни... Совітська Росія, визнана Італією, як зрештою і багатьома іншими державами, має свою міжнародню вагу, з якою треба рахуватися і з якою може бути пожиточно і необхідно співпрацювати в інтересах національних і *інтернаціональних* (підкреслення моє). Принципи російсько-італійського співробітництва визначаються природно перш за все теперішнім економічним станом обох країн. З огляду на те, що Совітська Росія (читай Україна і Кавказ) усе залишається й надалі одною з найбільших виробниць сирівців, які не можуть бути заблоковані в Чорному Морі ніякою іншою державою, Італія цілком природно мусить шукати повного зближення своєї економіки з російською, через активну виміну продуктів і органічне здисциплінування діяльности. Італійська промисловість *наслідком невдатного миру*, залишилася без жадного великого центру виробництва сирівців, і то в повну противлежність до промисловости інших держав переможців. Отже природно, що вона шукає скрізь, де може, і де це їй корисно, аби лише покрити свої потреби постачання і продажі..."

Ця заява каже сама про себе.

Евг. Онацький.

Політичне вбивство в Софії.

(А. Т. Е.) З Софії повідомляють, що двох людей вбило вистрілами з револьверу провідника революційної партії Протаґорова Наума Томалевського. Томалевський вже перед атентатом довідався, що революційна організація македонців Михайлова видала на нього присуд смерти. Томуто він довгий час не виходив нікуди з хати. Коли ж раз відважився вийти на прохід до городу, то в часі повороту до хати вбито його на порозі його власного помешкання. Вбийників арештовано.

З життя українців на чужині.

Українсько-католицька школа ім. митр. Андрея в Бремені, Дельменгорсті і Гемелінґен (Німеччина).

У всіх трьох названих містах живе доволі велика скількість українських заточенців-робітників. Декотрі з них живуть тут уже по 20—30 літ. Діти тих заточенців розуміють ще по українськи, але говорити по українськи вміє лиш дуже мале число.

О. парох д-р П. Вергун, котрий від весни 1928 р. заїзджав в ті околиці, звернув на це увагу і став робити старання, щоб заложити по тих містах українські школи. Задля недостачі матеріяльних средств аж цього року вдалося йому свій намір перевести в діло.

У всіх трьох містах зголосилося до 80 діточок, а в Дельменгорсті навіть кілька осіб зі старших. В Дельменгорсті і в Бремені вже наука давно розпочалася, а в Гемелінґен аж після рішення „шкільної депутації“ наука саме тепер розпочалась.

О. д-р Вергун закупив зі своїх засобів 80 букварів і 3 атласи, а науку став вести п. П. Семвич, емеритований урядовець нім. Льойду. Коли ексц. митр. Шептицький про це довідався, рачив досилати на оплачення учительської сили 100 марок місячно, за що отсею дорогою ми, батьки й матери діточок, складаємо Їх Преосвященству нашу сердечну, сердечну подяку.

З уваги на цю великодушну допомогу зміг о. Вергун вислати з Берліна студента техніки п. М. Гоція, котрий також навчає дітей по українськи, а сам студіює в Берліні мистецтво. Залюбки опікується він також церковним хором, якого вже в неділю на нашому богослуженні в Бремені можна було почути.

Радість збирає, коли бачиться, як діти горнуться до рідної мови. Робота з ними доволі важка, бо вони знають тільки німецьку мову. Найрадше вчаться українських співанок і колядок, і мило слухати того діточого співу, хоч із чужим наголосом.

Зі школою звязані великі видатки, а саме: оплата двох учительських сил коштує місячно 200 марок, паливо, світло і роблення порядку в клясах треба також оплачувати. Рівнож зошити, чорнило і пера треба для діточок купувати, бо батьки їх або зовсім не роблять, або задля великого безробіття роблять тільки 2—3 дні тижнево і заробляють стільки, що з бідою можуть прожити з ріднею. Все це покриває, крім нашого митрополита гр. Шептицького, наш щирий опікун о. парох д-р П. Вергун, за що і йому нехай Господь заплатить сторицею!

Вдячний батько.

На захід.

Незавидна доля українського вчительства.

I.

Минулого тижня прощало українське громадянство міста Олеська місцевого учителя п. Якова Мацюка, якого перенесено на посаду у Великопольщу. П. Мацюк за свій час перебування в Олеську причинився у великій мірі до піднесення рівня міста на всіх ділянках життя. Як тільки прийшов у 1927 р. до Олеська, зараз заложив там кооперативу, котра сьогодні має вже три крамниці, а потім Т-во „Сокіл“ і „Сільський Господар“. Олеські українські громадяни прощають на далеку дорогу свого вчителя й діяча з щирим жалем.

II.

Нові благодати спадають на українське народне вчительство, а саме його переноситься після виборів часово до корінних земель Польщі. Така доля стрінула м. іншими й управителя народньої школи в Стронятині п. Олександра Лотоцького, якого перенесено зі Стронятина, львівського повіту, до краківського воєвідства, до повіту Бохня. Перед виборами до сойму п. О. Лотоцький був справді арештований з початком жовтня ц. р., але після переведеної розправи його звільнено вже 24. жовтня ц. р. Таксамо на день голосування до сенату, себто 23. листопада ц. р., арештовано його і придержано цілий день на станиці поліції в Дублянах. Ці арешти дали нібито притоку перенести п. Лотоцького негайно по виборах до сенату на захід.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Ревізії й арештування.

ЛЬВІВ.

Дня 3. ц. м. вранці поліція перевела ревізію в „Академічнім Домі“ у Львові, після чого арештовано студ. прав Миколу Максимюка з Коломиї.

ВИЙШЛИ НА ВОЛЮ.

Арештовані за мнимі саботажі студенти університету Василь Нагайський і Теодор Босий та громадяни з Бушкович Михайло Нагайський, Степан Польняк, Микола Колодій, члени читальні „Просвіти“ в Бушковичах, пов. Перемишль, по 3-місячній слідчій тюрмі для недостачі доказів випущені дня 28. листопада на волю. В цій справі задержано ще Володимира Дутка й Івана Крупу. В справі всіх них арештованих інтервеніював оборонець у карних справах Роман Дмоховський.

Сеньків Микола, б. учень української гімназії в Дрогобичі, якому закидували бомбовий замах в днї 17. травня 1930 р. в Бориславі, вийшов по 6-місячнім сидженні з самбірської тюрми після розправи, яка відбулася дня 28. листопада ц. р., на волю. Це останній з цих арештованих учнів тої гімназії, що вийшов тепер на волю.

Німецькі університети без екстериторіяльности.

Німецький міністр освіти повідомив ректорів німецьких університетів, що на будуче німецькі університети не користуватимуться вже правом екстериторіяльности. Це значить, що поліція могтиме кожночасно ввійти до університетського будинку.

Виборчі висліди до сойму.

48-а ВИБОРЧА ОКРУГА (ПЕРЕМИШЛЬ і т. д.).

В „Ділі“ з 2. ц. м., в статистичнім зіставленні виборів у рубриці про теперішні вибори було подано, що в 48-ій виборчій (перемиській) окрузі на листу ч. 11. впало до сойму голосів 20.262. — Є це різка похибка, бо **в цілій виборчій окрузі впало на нашу листу голосів 42.550.** Число голосів, подане на 20.262, є хочби з цеї причини неймовірне, що виборчий ділъник у нас виносив 22.000 голосів.

Таким чином по офіціяльному зіставленні голосів при переведених тепер виборах до сойму впало у всіх східно-галицьких виб. округах на 11-ку 651.541 голосів — проти 741.722 гол., які впали в 1928 р. на листи ч. 18. і 22.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 6. ГРУДНЯ 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 73)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

Щодня вранці він споглядав з острахом на календар, рахував, скільки днів ділить його від речинця заплати векслів і казав собі тремтючи: „Ще більш як місяць... ще три тижні!“ Бо знав, що з першим запротестованим векселем усе вийде наверх і почнуться дні мук його брата. Навіть у снах ця думка не покидала його. Інколи він прокидався у судорогах, із бючим серцем, у сльозах від дивоглядно-жахливого марева.

Це марево, вічно те саме, верталося до нього що-ночі. Він бачив якусь невідому йому кімнату, з великою шафою, що мала старі закарлючені замки. Якимцьо лежав на канапі блідий, страшенне блідий — свіжим мерцем. Каміля стояла перед шафою і пробувала її відчинити, щоби добути звідтіля саван. Одначе не могла її відчинити: шукала наомацки ключем замку і говорила жалібно: „Не можу відчинити... я занадто плакала і не бачу...“

Хоч як боронився Маціцький перед цим сном, він пригноблював його дуже. Як тільки заплющив очі — бачив Якимця на канапі, а осліпу Камілю перед шафою... Докори совісти і невпинний страх насували на його лице щораз більшу хмару і підривали його нерви. Ірма також не мала спокійної вдачі. Крім цього невиразно відчувала, що він виховзується їй з рук — сама не знала як — і це доводило її до розпуки. Що-хвилини доходило між ними до страшних сцен — вигуків і лайок, наче між перекупками.

Вона казала до нього:

— Іди до своєї Перроти, вона дасть тобі серце з цукру.

А він відповів:

— А ти до свого Пахеко, який перепиває тобі помеж пику.

Вона прозивала його „буржуем“, а він її „вуличницею“.

Накінець плакали і вибачали собі взаїмно свої образи, щоби на другий день почати все наново.

І так жили, ні! тягли злиденний ланцюг животіння, до якого були приковані над тою самою калюжею...

Коли нині наспівую собі під носом дивномеланхолійний рефрен муринки „тольокототіняи“ перед моїми очима виринають саме дні того брудного, нужденного животіння...

XIII.

Було це одного вечора в год. 9-ій у театрі „Монпарнас“. Маціцький скінчив свою ролю в першій пєсі і вернувся до своєї роздягальні. По дорозі зустрівся з Ірмою, що йшла на сцену. Вся сяла — в оксамитах і гіпюрах, з віялцем у ролі Селімени.

— Іди на салю — сказала до нього — я нині в настрою... буду дуже гарна.

Побіг хутко роздягтися. Його роздягальня, спільна ще з двома товаришами, була будкою без вікна, з низькою стелею, освітленою каганчиками. Вся обстановка складалася з двох-трьох солом'яних крісел. На стінах висіли куснички зеркал, обчімхані перуки, цяцьковане шмаття, вилинялий шовк, витерта позолоть. На землі в кутках стояли відчинені баньки ружу та обскубані подушечки від пудри...

Маціцький відчищував своє лице вже добру хвилину, коли почув голос машиніста: „Пане Даниле!“ Вийшов і перехилився через вогке поруччя та спитав:

— Що таке?

А що не дістав відповіди зійшов униз, напів одягнений, ще зі шмінкою і в довгій рудій перуці, що звисала йому на очі.

Внизу на сходах наліз на когось.

— Якимцьо! — крикнув, відступаючи взад.

Так це був він... Вони глядїли на себе хвилину мовчки. Відтак Якимцьо заломав руки і прошептав мягким голосом, в якому чути було плач: „Ох! Данильцю!“

Цього було досить. Маціцький схвильований до глибини душі, глядів довкола себе як залякана дитина і сказав тихо, майже пошепки, до брата:

— Візьми мене геть звідсіля, Якимцю.

Якимцьо затремтів; узяв його за руку і потягнув за собою. Вийшли на двір; перед воротами стояв фіякер; сїли.

— На вулицю Дам, дільниця Батіньоль! — приказав Якимцьо.

— Це моя дільниця! — відповів бадьорим голосом візник і поїхали.

...Якимцьо був у Парижі вже від двох днів. Приїхав із Палермо, де дігнав його лист Перрота після трьохмісячної блуканини. Короткий, звязкий лист, без зайвих фраз повідомив його про те, що Данильцьо кудись щез.

Якимцьо зрозумів із нього все. Сказав собі: „Цей дітвак наробив дурниць... мушу до нього поїхати...“ І попросив у маркіза відпустки.

— Відпустки? — маркіз аж підскочив — ви збожеволіли?! а мої спомини?!

— Лише на один тиждень, пане маркізе... стільки, що треба на їзду в один бік і назад... тут іде про життя мого брата...

— Я чхаю на вашого брата... Чи я вас не попереджував, коли ви приймали в мене посаду? Чи ви забули про свої зобовязання...

— Ні, пане маркізе, але...

— Нема ніякого „але“. З вами зроблю те саме, що з іншими. Коли покидаєте своє місце на тиждень, більше сюди не вернетесь. Будь ласка, роздумайте... А заки надумаєтеся, сідайте і пишіть, бо я диктую...

— Я вже надумався, пане маркізе. Відходжу.

— Ідіть до чорта.

Після цього завзятущий старець узяв капелюх і пішов до французького консуляту, щоби розвідати, чи не може дістати нового секретаря.

(Продовження буде.)

СУДОВИЙ ПОВІТ ГРИМАЛІВ.

Громада	Упр.	Гол.	11	1	4	7	14	18	22
Борки М.	—	—	87	214	—	—	—	20	—
Білинівка	—	—	53	36	—	—	—	—	—
Бущики	—	—	128	258	—	—	2	—	—
Елеонорівка		—	101	214	147	—	—	—	—
Фащівка	—	—	227	116	1	—	—	8	—
Глібів	—	—	543	478	14	5	7	10	—
Грималів	1800	1224	247	602	3	—	350	—	22
Калагар.	—	—	80	310	-	—	—	3	—
Кокошин.	882	439	260	160	19	—	—	—	—
Козина	—	—	215	47	—	—	—	—	—
Красне	10 6	739	181	541	—	—	15	—	—
Кути(Гол.)	1425	381	170	197	2	—	—	6	6
Лежанівка	—	—	174	37	5	—	6	1	—
Лука М.	—	—	416	171	—	—	—	—	—
Мазурівка	—	—	75	335	—	—	1	2	8
Новос. Гр.	—	—	99	114	—	—	—	6	—
Остапє	—	—	173	6 8	2	—	1	—	—
Плівка	—	—	289	38	—	—	—	—	—
Перекал.	198	172	77	92	—	—	—	3	—
Підліся	—	—	21	339	—	—	—	4	—
Раштівці	—	—	180	?	?	?	—	—	—
Саджавки	480	296	208	78	1	—	9	—	—
Ставки	209	188	63	112	—	—	13	—	—
Товсте	903	745	324	335	—	—	—	48	28
Вікно	—	—	610	368	—	—	—	—	—
Волиця	—	—	170	235	3	—	—	—	—
Зелена	486	449	319	137	—	—	—	—	—
Разом:			5483	6180	197	5	404	1 1	64

Як всюди, не обійшлось й тут без застрашування, що то буде, як що виборці не будуть голосувати на ч. 1. В Краснім на віку був староста з грималівським міським ветеринарем (син пароха з Остапя), котрий дуже горячо промовляв за 1-ою. В Грималові жиди перед виб. льокалем видирали 14-ку, а вкидали 1-ку.

ЗАБОЛОТІВСЬКА СУДОВА ОКРУГА СНЯТИНСЬКОГО ПОВІТУ.

Громади	11	1	24	14
Ганківці	240	450		
Драгасимів	106	236	8	12
Джурів	83	261	580	9
Заболотів	122	1663	400	763
Збранівка	12	87	128	—
Іллінці	108	585	515	13
Кіліхів	52	96	58	—
Любківці	140	190	—	—
„ до сенату	146	109		
Новоселиця	(Не можна було розвідатись.)			
Олешків	79	208	108	—
Попельники	274	232	62	23
Рудники	2	364	362	15
Трійця	15	398	388	—
Тростянець	85	105	280	10
Тулуків	341	79	91	19
Тучапи	132	360	60	9
Хлібичин	130	150	52	22
Боршів	105	355	61	8
Альбінівка	69	140	1	—

Про вислід голосування до сенату в тій окрузі не можна було довідатись. Сельроби голосували на 20-ку.

Висліди до сойму й сенату.

СНЯТИНСЬКА СУДОВА ОКРУГА.

Громада:	11		1		24		14	
	сойм	сенат	сойм	сенат	сойм	сенат	сойм	сенат
Белелуя	348	295	328	224	64	13	1	—
Будилів	443	317	80	49	—	—	—	—
Видинів	205	151	149	162	282	113	2	—
Волчківці	878	583	201	219	16	—	—	—
Завале[1])	535	342	240	205	—	—	—	—
Задубрівці[2])	188	54	750	477	—	—	—	—
Залуче[3])	785	577	690	614	129	—	4	—
Карлів	665	446	171	131	132	5	1	—
Княже	365	278	316	256	—	—	21	14
Красноставці	711	439	67	49	—	—	—	—
Кулачин	111	84	145	106	—	—	—	—
Микулинці	333	218	150	113	—	—	—	—
Орелець[4])	140	261	368	68	—	—	—	—
Підвисока	777	570	213	79	—	—	—	—
Потічок[5])	377	226	222	217	—	—	—	—
Русів[6])	251	30	396	100	13	—	—	—
Снятин[7])	1769	1123	1951	2052	61	—	901	—
Стецева	765	635	285	203	197	—	14	—
Тулова	449	216	66	68	—	—	—	—
Усте н. Пр.	368	301	201	126	—	—	—	—

Вибори до сойму в Снятинщині були чистіші, не було такого натиску і зловживань, як при виборах до сенату.

1) Виборчі комісії в більшости громад складалися з людей непевних, накинених, а не вибраних громадською радою. Напр. в громаді **Белелуя** при виборі виборчої комісії громадська рада 28 голосами на 30 радних вибрала в двох голосуваннях своїх свідомих громадян. За кандидатами, яких пропонував люстратор повітового виділу Ам'рович, піднісся один голос, а проте ці кандидати творили виборчу комісію на здивування всеї громади.

2) В богатьох громадах не допущено до виборчого льокалю наших мужів довіря, напр. в **Русові, Задубрівцях, Ганківцях, Фельці, Тулові, Потічку.**

3) При виборах особливо до сенату не допущено богато українців до голосування. В самім **Снятині** не допущено до голосування понад 200 виборців. В одних домагалися легітимацій ідентичности особи, від других посвідки, що вони скінчили 30 років життя, третіх відправляли тому, що їх нібито нема в списках виборців або що вони вже відголосували. Напр. виборча комісія ч. 29 в Снятині не допустила до голосування 18 виборців. Член цеї комісії Олександер Маслянка зголосив це до протоколу. По обчисленню голосів у цій комісії увійшов державний поліцай Степан Нізьо і домагався рішучо від Олександра Маслянки, члена комісії, видачі йому спису недопущених до голосування, який п. Маслянка мав для свого вжитку. Відобравши вкінці цей список, поліцай подер його. В передпокою цеї комісії обшукав незнаний по назвищу граничний сторож виборця Миколу Садового, емер. возьного і тому, що знайшов тільки картку одинку, пустив до виборчого льокалю (11-ку мав він сховану глибше). Миколу Лишкевича с. Івана не допущено до голосування, хоча був у списку, літа і число дому годилися і хоча члени комісії, два сусіди, стверджували ідентичність особи. Микола Крикливець с. Василя не голосував, хоча стверджував ідентичність особи військовою книжочкою. Цей-же виборець привіз своїми кіньми до голосування 5-ох старих міщан та урядуючий там в характері поліцая підпоручник граничної сторожі Міле прогнав фіру з передвиборчого льокалю, а всіх привезених виборців не допущено до голосування. Той-же підпоручник Міле не допустив до виборчого льокалю комісії ч. 28 міщанку Бордун, яку привів до голосування Микола Радевич, син Базя. „Марш бабо спаць!" — кричав до цеї жінки. А як Бордунка обстоювала своє право і покликалася ще на метрикальну посвідку від пароха, якої домагалася від неї виборча комісія, підпоручник Міле сказав нецензурне слово і витрутив жінку. Ця-ж виборча комісія ч. 28 у Снятині не допустила напр. до голосування Василя Кектика і ще з кпинами казала, що це тому, що він за старий. Свідок Дмитро Ляшкевич с. Івана, наш муж довіря. Творовського Тому, поляка, штуркав незнаний по назвищу поліцай так, що той ображений вернувся від голосування. Поліцай гадав, що Творовський українець. Свідок того Дмитро Керницький. Марію Чепигу, ж. Дмитра, не допустила ця комісія до голосування, кажучи їй, що вона вже голосувала. Це було неможливе, бо це знана загально міщанка, старша сестриця в церкві і під неї не міг ніхто підшитися.

[1]) Число голосів до сенату на кілька не точне.
[2]) Не було мужа довіря.
[3]) Богато залізничників.
[4]) До сойму не було мужів довіря.
[5]) Не було мужа довіря.
[6]) Здержалися від голосування.
[7]) До сенату голосували жиди на одинку.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. ГРУДНЯ 1930.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ

З НАШИХ ВИДАВНИЦТВ.

„НОВІ ШЛЯХИ".

І. Програма.

18 томів обємистого журналу — досить матеріялу, щоби здати собі справу, чого він хоче і що може. Півтора року — досить часу, щоби забути про гомін позакулісових інтриг і спліток і найти перспективу обєктивного свідка.

Залишім усі посторонні мотиви, що рішили про видавання „Нових Шляхів" і приймім у найкращій віві їх ідеольогічну програму. Це звичайна метода критики: замість закидати людям, що вони нечесні, оцінювати здобутки їхньої праці. Коли Вольтер утік із Франції на двір пруського короля і там писав проти Франції, — коли Гайне втік із Німеччини в Париж і там писав проти німців — вільно було кожному піддати в сумнів їхню моральну вартість, але стійкість їхньої критики від цього не зменшилася. Важне: Чи вони казали правду.

Істнує в нас чималий гурт людей, які вважають своїм обовязком піддержувати якнайтісніші культурні звязки з Радянською Україною — якиминебудь шляхами. Як вони це роблять? — ось єдине вихідне становище. Можна вважати комунізм помилкою, недугою чи еліксіром майбутности. А проте незалежно від політичних переконань ніхто, хто вміє обєктивно розглядати творчість, не заперечить, що на Радянській Україні маємо нині небуденні таланти, яких не маємо тут, непересічні літературні та мистецькі досягнення, яких не повинні ми легковажити і яких не зможемо знехтувати в історії майбутнього розвитку України, без огляду на те, чи вона буде царська, гетьманська, фашистівська чи демократична.

„Нові Шляхи" поставили собі метою знайомити галичан із культурними здобутками Радянської України, а Радянську Україну з усіма робітниками пера доброї волі, що схотять узяти участь у журналі.

У першім томі журналу находимо таку програму: „Наближатися до джерел культури, поширити наш тісний горизонт, звязатися із сучасним культурним життям, з інтересами й змаганнями великих націй, щоб ми не відстали від творчого походу людськости".

„Змагання великих народів" — головокружна фраза. Перш усього треба було дати собі раду зі змаганнями власного народу.

У перших томах пробував зясувати платформу нового журналу, як зголом виявилося — досвідчений політик і журналіст пок. Ф. Федорців, сам вічно непевний, чи зможе її вияснити та вдержати. І саме тому, що писав свої огляди анонімово, вони були замрячені, повні неясних особистих натяків і мало чим причинялися до розяснення нових шляхів, якими хоче піти новий журнал.

Правду кажучи: нині вони не стали яснішi. Гасло культурних взаємин із Радянською Україною та з „інтересами й змаганнями великих націй варт стільки, що й кожне гасло: яку живу форму приймає. Не знати, чи треба це класти на рахунок суспільного вироблення нашої інтелігенції чи її громадянського спантеличення, а загал читачів і співробітників „Нових Шляхів" поставився зовсім байдуже до їх теоретичної програми, шукаючи в них фактичного матеріялу.

Ясно, що „літературно-науково-мистецько-громадський" журнал не мусить мати на першому місці громадську себто суспільно-політичну програму. Наші письменники зовсім протилежних і суперечних світоглядів (Стефаник, Кобилянська, Лепкий) могли би — як це робили вже нераз — друкувати свої твори поруч себе в журналі, якого „ідеольогія" не зовсім покривається з їхнім світоглядом, а який дає їм доступ до своїх читачів.

Так було і з „Новими Шляхами": літературний матеріял зібраний від гал. співробітників не тільки нічим не характеризував його напрямку, а йшов у зовсім протилежнім напрямку до теоретичних статтей у ньому. Возьмім хоча би тільки один характеристичний приклад, навіть із відділу самих тих „теоретичних" статтей. В одному із перших томів „Н. Шляхи" помістили дипльоматичний панегірик із портретом у честь... гадаєте: Леніна, Троцького? — Ні, найбільше консервативного та опортуністичного із наших діячів... д-ра Костя Левицького, підписаний ким? Екс-революціонером і екс-ексцеленцією, М. Залізняком, що служив усім святим: від соціяльної революції до св. Миколая (Василька).

Справа мабуть ясна: якщо журнал має якусь програму і згідно з нею хоче прокладати „нові шляхи", то в першу чергу повинен би мати в редакції людей, які вміють відріжнити „вапно" від петрів, письменників від графоманів і літературу від публіцистики. З цього погляду в „Нових Шляхах панує справжня саламаха.

Сказати, що, щодо добору матеріялу, його ріжноманітности, мови — „Нові Шляхи" мають вищий рівень як інші цього роду наші журнали за останні роки — це ще ніякий комплімент. Є там талановиті оповідання (раніше нариси), інтелігентна стаття (пр. В. Левинського), коли поспомини із подорожі, влатний вірш або спроба есеїв чи рецензій, але чи мають вони всі щонебудь спільного із новими літературними ідеями та формами? Найчастіше попадає в друк те, що є під рукою.

А все те разом ані стара Европа, ані нова Евразія. Редакція опинилася в становищі господаря, що запросив багато гостей, а що приспорядив дуже мало, мусів покликати якихнебудь сусідів і казав засісти на перших місцях членам власної рідні, щоби зїли те, що наварили.

(Докінчення буде.)

4) У виборчих льокалях була присутна не тільки поліція, але й виборчі гієни.

5) По селах у виборчих льокалях видирано виборцям силою картки і впихано одинку. Так було напр. при виборах до сенату у громаді **Волчківці.** Там сиділа у виборчім льокалі жінка команданта поліції Єжевська, видирала жінкам 11-ку, вкладала до коверти одинку і передавала війтові до урни. Так видерла напр. від Марії Тимофійчук, ж. Василя. Свідок о. Володимир Купчинський, парох. Парасці Ласійчук, ж. Андрея, видерла Єжевська 11-ку, взяла від війта коверту, вложила проти волі Параски Ласійчук одинку і подала війтові. Свідок Марія Плахта, ж. Дмитра. Єжевська дала Грицькові Мацикові, синові Онуфрія одинку з червоним значком до коверти. Цей перед комісією став виймати одинку і вкладати 11-ку; тоді Юрко Греголинський, муж довіря одинки, став на нього кричати: Чому виймаєш, того робити не вільно! Свідок Лесь Плахта.

6) В деяких селах діялися чуда. В **Русові** напр. велика більшість голосувала на 11-ку, та крунівська комісія з війтом Лазоренком і інвалідом, напів-інтелігентом Іваном Дідухом, так рахували голоси, що вкрала найменше двіста голосів 11-ці. Коли при сенатських виборах ця комісія знов не допустила мужа довіря 11-ки, русівці здержалися від голосування до сенату. І знов сталося чудо. Голосувало під контролею всього майже села 57 виборців (двірська служба, члени комісії і два виборці, післані одинадяткою). Вислід голосування такий: 100 голосів на 1-ку, а 30 на одинацятку.

Хіба цього досить!

ОСОБИСТІ ЗМІНИ В УКРАЇНСЬКІЙ ПАРЛЯМЕНТАРНІЙ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ.

Тому, що д-р Дмитро Левицький не надіслав з вязниці до ґенерального виборчого комісаря заяви, з якої листи — державної чи окружної — зрікається мандату, признано йому мандат з окружної листи (Львів-повіт). Таким робом з державної листи отримує мандат черговий кандидат п. Сергій Хруцький, котрий однак вибраний уже послом з тернопільської округи. З якої листи пос. Хруцький затримає мандат — ще не відомо. Коли би зрікся з листи окружної — увійшов би до сойму б. пос. д-р Дмитро Лалика (соц.-рад.), колиж затримав би мандат з округи — війшов би до сойму гол. ред. „Діла" Василь Мудрий.

Б. віцемаршал сенату Михайло Галущинський затримав мандат до сойму, зрікаючися сенатського. Зате б. сен. д-р Іван Макух зрікся посольського мандату і входить знову до сенату. Замісць д-ра І. Макуха послом стає Юра Чукур, господар (УНДО).

ЩЕ РОЗКОПУЮТЬ СТРІЛЕЦЬКІ МОГИЛИ.

На жуківському полі (село Жуків, пов. Бережани), при гостинці, що веде з Бережан до Золочева, було пять гарно впорядкованих стрілецьких могил. Минулого місяця ці могилки невідома злочинна рука розрила і викинула з них кости стрільців. Зібрані кости похоронено на кладовищі в Жукові.

ОСТАННІ ВІСТИ

СКЛИКАННЯ СОЙМУ ТА СЕНАТУ.

Президент держави підписав три декрети: перший скликує сойм на **9. грудня** в год. 12. вполудне; другий декрет скликує сенат на 9. грудня, год. 16. Третій декрет скликує на 9. грудня шлеський сойм.

Нову каденцію законодатних установ отворить в імени президента держави премієр Славек, відчитуючи премієрове відручне письмо. На інавґураційнім засіданні проводитиме один із трьох найстарших літами послів: Тромпчинський, Любомірський або віцеміністр освіти о. Жонголович. Найправдоподібніше вибере президент того останнього. Віцемаршалами сойму з ББ будуть пос. Цар, Ян Пілсудський та Полякевич. Директором бюра сойму та сенату іменований д-р Дзядош (дотеперішній заступник шефа кабінету президента ради міністрів).

Новий польський кабінет.

Дня 4. грудня вечором віцепремієр Бек зложив у Замку президентові держави димісію цілого кабінету. Президент димісію прийняв. Десиґнований премієр Славек предложив президентові таку листу свого кабінету, а президент затвердив її:

Голова ради міністрів полк. Славек, міністр без тек Перацький (віцепремієр), внутрішні справи Складковський, закордонні справи Залеський, військові справи Пілсудський, керовник мін-ства скарбу Матушевський, міністр справедливости Міхаловський, міністр освіти Черніський, міністр хліборобства Янта Полчинський, міністр земельних реформ Козловський (професор університету у Львові), міністр прилюдних робіт ген. Норвід-Найтебавер, міністр комунікації Кін, міністр промислу і торговлі Пристор, міністр почт і телеграфів Бернер, міністр праці та суспільної опіки ген. Губіцький.

Найбільшою сенсацією в новім кабінеті є, що уступив міністр промислу і торговлі Квятковський, який на цьому становищі був більше ніж 4 роки, та що ця тека дісталася дотеперішньому міністрові праці Присторові. Цікава теж зміна на становищі міністра земельних реформ Станевича, який теж уступив після 4-літнього урядування, а його місце зайняв професор львівського університету з кельцького воєвідства Козловський. Є чутки, що Квятковський вертається на давнє становище начального директора азотових фабрик у Мосціцах.

НАПАД НА ПОЛЬСЬКИЙ КОНСУЛЯТ.

У ночі 3. грудня вибито каменями та петардою дві шиби в польськім консуляті у Гамбурзі. Шістьох людей, що втікали роверами в ріжні сторони, запримітив поліцай зі станиці, віддаленої яких 100 кроків від консуляту. Поліцай почув гук і вийшов на вулицю, щоби довідатися що це за причина. Перед домом була гільза від петарди, фляшка з водою зі знаком „Гакенкройц" і написом „Ґрослайтшлянд ервахе" та каміння. Консуль Гіммельштерн і його жінка були тоді у консуляті.

ЗУДАРЕННЯ ЛІТАКІВ БІЛЯ ЛЬВОВА.

Дня 4. грудня ок. години 14. прийшло до летунської катастрофи в лісі Підтемне пов. Львів. Наслідком зударення впали два літаки 6. летунського полку у Львові. Згинув підпоручник-обсерватор Збиткевич, ранені були підпоручник-обсерватор Вішомірський та пільот-плютоновий Берчик. Врятувався сержант Дембінський.

НОВИЙ УРЯД В АВСТРІЇ.

Дня 4. грудня утворився новий австрійський уряд у такому складі: союзний канцлєрЕндер (хр.-сусп.), віцеканцлєр і міністр внутр. справ Шобер (госп. бльок), справедливість Шірф (госп. бльок), внутрішні справи Вінклер (Ляндбунд), фінанси Юх (урядовець), торговля Гайндль (хр.-сусп.), хліборобство Толер (хр.-сусп.), освіта Чермак (хр.-сусп.), сусп. опіка Рех (хр.-сусп). Всі міністри, за виїмкою Юха та Реха, є членами Нац. Зібрання.

Дня 5. грудня на засіданні Нац. Зібрання вибрали головою, після 3-кратного голосування, соц.-демократа Ельдерша 80 гол. За його кандидатурою голосували соціялісти і члени нац. господарського бльоку (давн. всенімці). Хр.-суспільний кандидат Рамек дістав 73 гол. За ним голосували хр.-суспільники і клюб Гаймвери. Селянський союз здержався від голосування. Першим віцепрезидентом вибрали Рамека 84 гол., другим віцепрезидентом Штрафнера (нац. госп. бльок).

ВИБУХНУВ ВАҐОН ДИНАМІТУ.

У Порто Ново де Кунга в стейті Мінас Джераес вибухнув ваґон динаміту. Було вбитих 36 людей. 3 будинки знищені.

ДИМІСІЯ ФРАНЦУСЬКОГО УРЯДУ.

Дня 5. грудня в голосуванні на засіданні сенату уряд Тардіє повалили 147 голосами проти 139. Премієр Тардіє зложив президентові просьбу в справі димісії кабінету.

ЗАМАХ НА ЕСПАНСЬКОГО ПРЕМІЄРА.

У президії ради мін., коли премієр Беренґуер давав присутнім інформації про засідання кабінетної ради, вистрілив до нього редактор часопису „Ель Соль", Йоахим Лізо. Беренґуер схопив його за руку, тому, куля не вцілила, а застрягла в стелі. Беренґуерів брат і журналісти обезсилили Лізо і він сказав, що хотів заманіфестувати проти істнуючої суспільної системи.

З польської преси.

„СЛОВО ПОЛЬСКЕ" ПРО УКРАЇНУ ТА НІМЕЧЧИНУ.

„Слово Польске" ч. 333. з 5. грудня помістило передовицю п. з. „Українська політика Німеччини це політика ендеції". Покищо переповідаємо цю статтю, а замітки до неї подамо в одному з чергових чисел „Діла". В статті тій твердить автор, що

„в т. зв. українськім русі на Волині та в Червенській Землі змагаються зі собою чотири не лише ріжні, а й суперечні тенденції:

1. проросійська та просовітська (Сельроби).

2. пронім. та панукраїнська, що хоче відірвати Волинь і Червенську Землю від Польщі, прилучити ті землі до Києва й протиставити „Соборну Україну" як державу зовсім незалежну як Польщі так і Росії. Це тенденція виразно протипольська та протиросійська (УВО).

3. Західно-українська, що в рішучім антаґонізмі до Києва та Совітів бажала би з Волині, части Полісся й Червенської Землі створити автономну окремішну державну „західно-українську" одиницю, оставляючи часові постепенне розлюзнення федераційного вузла, який звязував би з Польщею початкову цю „Західну Україну".

Ціла та сепаратистична концепція має самособою попри другу (панукраїнську) повну піддержку Німеччини й усіх міжнародніх сил, що стараються ослабити Річпосполиту.

4. Пропольська (петлюрівська), що є за безоглядною держ. приналежністю Волині і Червенської Землі до Польщі, а зате хоче зірвати федераційні звязки, які лучать Київ з Москвою, вчинити Україну зовсім самостійною й оперти її самостійність на Польщу проти Росії".

Лише четверта тенденція є згідна з державною і національною рацією Річипосполитої. Коли Росія і Німеччина мають у півд. сх. землях Польщі сили, які вони зорганізували, то й Польща повинна мати подібну силу в Рад. Україні, щоби протиділати німецьким і більшовицьким агентурам. Тимменьше зрозуміле, що ендеція висуваючи постулят територіяльної автономії, піддержує три перші, ворожі для Польщі, тенденції, а тимсамим є проти прихильної для Польщі петлюрівської тенденції. Це тому, що ендеція кермується не інтересами держави та польського народу, а потребами партійної демаґоґії. Тимсамим політика ендеції покривається з українською політикою Берліна і просовітськими напрямками українського сепаратизму. Коли львівський ендецький орган виступає проти польського уряду, зате що нищить пронімецький українізм, сепаратистичні українські та просовітські тенденції та що піддержує пропольські тенденції—то ця робота є протидержавною зрадою і покривається зовсім із українською політикою Німеччини. Ця робота ендеції тим жахливіща, що їй товаришить декламація буцімто західний фронт найважніший. Не розуміють, що фронт польської боротьби проти Німеччини за Поморя та Шлеськ йде через Львів і півд.-сх. землі Річипосполитої. Ендецька політика працює по лінії нім. агентур в українськім дусі — в користь німецької політики, яка хоче відібрати Польщі Шлеськ, доступ до моря.

—o—

З судової салі.

Лікар перед судом.

Четвертого дня розправи зізнавала Ірена Шамборовська, наречена Заморського, 18-літня ґімназистка. Вона твердить, що відносини з Томашевським зіпсувалися, від коли Томашевський виступив зі скаргою проти тітки Шехлінської за обиду чести. Та хто мав жаль, чи мати до Томашевського чи він до матери, свідок не знає. Признає, що діставала часом дарунки від Томашевського на імянини. Він купував дарунки й сестрі. Коли Заморський показав їй на забаві у Косткевичів револьвер, говорив, що зробить щось таке, щоби не віділхати до полку до Бережан. Батько старався увільнити Заморського з війська. Предсідник питається свідка, чи не говорила, як Заморський зранився: „Що той ідіот зробив собі?" Свідок каже, що того не говорила. Заморського відвідала в шпиталі щойно 2 дні після випадку. Він сказав тоді, що сам собі того не зробив. Не спиталася Заморського, хто стріляв, бо він умлівав що хвилини.

Підпоручник д-р Ретінґер, мав дижур у шпиталі, коли привезли Заморського (він знав Заморського). На запит, що сталося, вагався хвилину, потім сказав, що це зробив якийсь товариш. Заг. думка в шпиталі була, що Заморський сам пострілився, щоби так викрутитися з війська. В цій думці свідка впевнило й те, що Заморський давніше просив у нього протекції та щоби вставився у полк. д-ра Камінського, щоби дав йому відповідну категорію на звільнення з війська.

Свід. Гасман, шофер (відомий із розправи за вбивство кур. Собінського) зізнає, що їздив кілька разів із Заморським. Сказав до нього: „Ви, пане, „фраєр", коли ви так стрілялися". На це Заморський відповів: „Другим разом буду ліпше стрілятися". Заморський заперечив це.

Військовий лікар Гелчинський каже, що Заморського знав 3—4 роки зі школи підхорунжих. Це нервова людина, занадто вразлива щодо чести.

Слідчий судля при військовім суді кап. Зубчеський зізнає, що Заморський в шпиталі сказав, що хтось пострілив його. Назвища не хотів сказати.

Св. Ол. Бродацька, сестра Заморської, зізнає, що питалася Заморського, чому не боронився, відповів, що не міг, бо напасник був далеко на долоню.

Товариш Заморського зі шпиталю Свістельський зізнав, що Заморський признався йому, що хотів відібрати собі життя.

Св. Кіяновський (ред. „Справедливости") каже, що не мав безпосередніх вістей про Томашевського. Томашевський сконфронтований з Кіяновським, каже, що бачить його вперше в житті. Щодо людини, яка представилася йому як ред. Кіяновський, то її пізнав в альбомі злочинців у поліції.

На цьому розправу відложили до пятниці.

Хто знає?

Редакція „Загальної Української Енциклопедії" звертається з проханням подати їй імена, дати уродження (смерти) таких українських старшин армії Данченко, отаман УНР., Долежаль, підполковник УГА., Долуд, полковник УГА. і УНР.; Дуванський Роман, Дяків, отаман ген. булави УГА., Дельвіг, російський генерал, опісля в українській армії, Дерещук, державний інспектор при Запорізькому Корпусі; д-р Девид, лікар, що служив в УГА. Вістки слати на адресу „З. У. Енциклопедії", вул. Чарнецького 26, партер.

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла".** Вчорашнє (270) число „Діла" підпало конфіскаті за 1) резолюції віча українських студентів політехніки — в цілости і за 2) всі уваги про те, як переведено вибори в Калущині (під инферним зіставленням) і подяку Повіт. Виб. Комітету українським виборцям в Калущині. Це вже 34-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Спростування.** Під резолюціями віча українських студентів політехніки, які у нас вчора сконфісковано, попав через помилку підпис Т-ва „Основа", що є очевидною нісенітницею, бо Т-во „Основа" як таке з резолюціями загально-студентського віча техніків не може мати нічого спільного.

— **Після смерти бл. п. проф. Олексія Яреми.** У доповнення некрольогу нас повідомляють з Перемишля, що на похоронах бл. п. проф. Яреми промовляли о. М. Комарницький, проф. М. Демчук і п. Олександра Марчаківна, учениця VIII. кляси, перемиської гімназії.

— **Нова українська споживча кооперативна крамниця у Львові.** Перед кількома тижнями отворено у Львові на Богданівці при вул. Городецькій споживчу кооперативну крамницю „Зоря". Крамниця поміщена в нововибудованім великім льокалі, який є власністю читальні „Просвіти" на Богданівці, вивінована в гарну обстанову, робить враження модерного споживчого склепу. До викликання цього враження причиняється електричне освітлення крамниці, гарне велике виставове вікно і т. д. Крамниця розпоряджає просторим маґазином та великою пивницею. В льокалі крамниці находиться також продажа тютюну, почтових марок, стемплів і векслів. Ця крамниця є по споживчій крамниці „Народньої Торговлі" у Львові в Ринку, другою з черги більшою споживчою кооперативною крамницею у Львові. Торжествене посвячення крамниці відбудеться в неділю 7. грудня 1930 р. в 12. год. вполудне. Трамвай 8-ка доїздить до самої крамниці.

— **Нові українські фільми.** З нагоди 25-річча революції 1905 р. київська кінофабрика випускає 5 нових фільмів присвячених цій революції: „Перша репетиція", „Фата Морґана" (за Коцюбинським), та три інші фільми із подій на Україні 1905 року.

— **Хто такий Криленко?** Головний прокуратор у московському процесі, що домагається кари смерти для членів „Промислової партії", Криленко, родом із Люблина, де його батько був визначним російським урядовцем, відданим душею і тілом царській владі. В 1903 р. його батько через нервовий розстрій застрілився. Сам Криленко також є людиною крайнє нервовою і свого часу Бухарін не хотів ввести його в склад „ВЦИКА" і говорив: „Нам психопатів не потрібно, хай Криленко скорше їде до санаторії".

— **Новий закон про зголошення.** В найближчому часі в Польщі оголосять новий закон про зголошування льокаторів і субльокаторів та приїзжих осіб. Новий закон нівелює ріжницю між постійними і непостійними мешканцями, а вводить категорію постійного та тимчасового перебування. Новий закон буде введений 1. січня 1931 р. і означатиме збільшення контролі над льокаторами і співльокаторами.

— **Засуджено сельробівців.** У Замості закінчилась розправа проти 5. членів партії „Сельроб", обвинувачених в державній зраді. Обвинувачених: Проця, Возняка і Козака засуджено на 5 літ вязниці, а Федорчука, Марчука і Дацюка на 4 роки вязниці.

— **Народився зубр.** Як відомо, в біловежській пущі підчас війни винищено всіх зубрів, які там жили. Шоби біловежську пущу заселити знову, перед двома роками спроваджено до неї із закордонних звіринців 5 зубрів, між ними одного самця. На днях одна зубриця привела на світ маленького зубра і можна надіятись, що скоро біловежська пуща буде знову заселена.

— **Сензаційний процес у Варшаві.** У Варшаві почався процес проти братів Пистків, Павла Станчика і його нареченої, яким акт обвинувачення закидає вбивство директора банку Центнершвера та ограблення його. Цього банкира мав безпосередно вбити Константин Пистка, а його спільники ограбили 30.000 золотих. Обвинувачені зразу признались до вини, а тепер відкликають зізнання.

— **Утопився разом з кіньми.** Петро Дикало із Дуліб, пов. Рівне, вертаючи возом з Рівного до дому, через необережність заїхав у ночі в ріку Горинь і втопився разом з парою коней. Коні погинули і їх вже добуто з води, а трупа Петра Дикала іще шукають.

— **Наукова втрата.** У Відні помер славний окуліст, професор д-р Ернст Фукс, у 79 році життя. Покійний причинився до розквіту і слави віденських клінік. Вже в 30 р. життя дістав професорську катедру в Літтіх, а пять літ пізніше покликано його на професора до Відня. Як лікар, професор і вчений заслужився тим, що написав підручник „Lehrbuch der Augengeilkunde", який перекладено на багато інших мов. Він їздив по ріжних краях в наукових цілях. І так прим. для прослідження трахоми і сифілісу ока їздив він кількома наворотами навіть до Єгипту та до Абісинії.

— **Міжнародня виставка.** З нагоди свята для вшанування памяти св. Антона з Падуї відбудеться в Римі міжнародня виставка модерного християнського мистецтва.

— **Летунська катастрофа в Англії.** В місцевости Чіпвейн стартуючий літак упав на гурток дітей, що бавилися. Четверо дітей погибло на місці, других четверо важко ранені.

— **Троцький у Норвегії?** Норвежські щоденники подали сензаційну вістку, що Троцький приїхав до Осльо й замешкав у Грандготелі під прізвищем Бравнштайна. Кружляють чутки, що на поїзд, яким їхав Троцький, виконано замах. Як Троцький так і його секретар відмовляють репортерам усяких пояснень.

— **„Позичка добробуту" в Америці.** Великі американські промисловці і банкири хотять розписати „позичку добробуту" у висоті одного міліярда долярів. Гроші мають бути вжиті на публичні роботи на велику скалю. Є голоси, що з причини безробіття в Америці мається скасувати зовсім дозвіл на приїзд европейських емігрантів. Міністр Дюс, який уступив зі свого посту, оголосив прощальний лист, в якому домагається цілковитого здержання зарібкової еміграції, виділення з Америки небажаних елементів та цілковитої зміни еміграційного закону.

— **Червоний дощ над Парижем.** Дня 28. м. м. над Парижем падав дощ брунатно-цеглястої барви, який забарвив дахи домів, хідники та вози й автомобілі. Деякі шофери не могли після того дощу пізнати своїх автомобілів. Дощ цей мабуть забарвлений і занечищений пісками Сагари, де великі бурі мішають дощеві хмари із хмарами пісків.

— **Жертва розсіяности.** Не одному з нас траплялось через розсіяність заблукати до дверей чужої кімнати і навіть пробувати відчинити чужі двері. Таке трапилось і студентові Витовтові Андресові в Познані, але помилка ця скінчилась фатально. Студент Витовт Андрес бавився до 3. год. в ночі з товаришами в каварні, а вертаючи в підхмеленім стані до дому, замість зайти на третій поверх, де він мешкав, заблукав на другий поверх до помешкання купця Ваймана та почав ключем відчиняти двері. Купець, думаючи, що до його кімнати закрадаються бандити, стрілив до студента Андреса і поклав його трупом. Аж оглянувши трупа, купець побачив, що без потреби вбив зі страху свого сусіда, якого дуже любив.

— **Святочне відкриття першої виставки української аматорської фотографіки** відбудеться 7. грудня 1930 р. в год. 17-ій в залі Академічного Дому при вул. Супінського 21. Виставку репрезентує біля 30 найсосібніших наших фотоаматорів своїми поверх 200 експонатами. Всі картини аматорської фотографіки є допущені до конкурсу, що відбудеться через загальне голосування відвідувачів. Виставка тріватиме до 14. грудня ц. р. включно, отворена від год. 10—13 і 15—17. щодня Кожний культурний українець повинен відвідати виставку та оглянути ці, досі невидані у нас праці, що часто імпонують своєю дотепністю та сміливістю. Вступ за добровільними датками на бібліотеку „Українського Фотографічного Товариства" у Львові.

— **„20 день мандрівки Карпатами".** В неділю 7. грудня 1930 р. в год. 7. вечором відбудеться в салі „Сокола-Батька" при вул. Руська ч. 20 відчит для членів Товариства п. з. „20 день мандрівки Карпатами". Відчит буде ілюстрований світляними образами.

З кіна.

КІНО „АПОЛЛЬО": *„СИН БІЛИХ ГІР"*, тонфільма.

Спортова фільма: перегони лещатарів у швайцарських горах. Чудові знимки сніжних шпилів, звертистих плаїв, проваля, прірв, чару ясної морозистої днини та сніговії. Дуже добрі типи гірських провідників і пресимпатична постать молодої парижанки, закоханої більш у спорті як у тих, що є живим втіленням цього спорту.

Сцени спортових змагів вкладені зручно в на-пів кримінальну історію, що тримає глядача весь час у напруженні. Приємно вражає те, що розмови дієвих осіб недовгі і що навіть без слів можна зрозуміти хід акції. Після численних зразків фільмової продукції, які прийшли до нас з Америки в останніх місяцях, „Син білих гір" при всій своїй безпретенсіональности робить освіжуючо-бальоре враження.

м. р.

З судової салі.

Лікар перед судом.

З ходу розправи проти д-ра Томашевського виявилось, що справа, яка тепер опинилась перед судом, є більше загадкова і скомплікована, як це представлено в акті обвинувачення.

Свідок *Ольга Жиховичева*, директорка гімназії, де вчилась Ольга Шамборовська, зізнала, що після поранення Заморського Томашевський говорив з нею, представився як наречений Ольги і просив вплинути на Ольгу в тім напрямі, щоб вона не відвідувала Заморського в лічниці.

Свідок *Марія Костєвич*, учениця гімназії, в домі якої Заморський перед трагічним випадком забавлявся, зізнає, що вона критичного вечора танцювала з Заморським і що він показував її револьвер та грозив, що застрілиться. Свідок твердить, що ці слова Заморського так зворушили її, що вона розплакалась.

Свідок *Ян Шамборовський*, батько нареченої підсудного, емеритований поручник, в зізнаннях заперечував, начеб то дочка, познайомившись з обвинуваченим, мала тільки 12 літ, а твердить, що мала літ 14. Зізнає, що Томашевський був заздрісний і ненавидів Заморського, а побачивши раз, що він танцює з його нареченою, роздавив у долоні чарку з вином. А коли Заморський опинився в лічниці, то Томашевський заборонив їм відвідувати його, мовляв: „Не ходіть до того батяра і психопата!". Передтим Томашевський викликав був раз у домі нареченої авантюру. Заморський боронив дочки свідка, а тоді Томашевський стрілив з револьвера в стіну і грозив, що всіх повбиває. Тоді то Оля станула перед ним і кликала: „Чому за мене маєш вбивати всіх? Убий мене одну"! Заморський називав Томашевського бандитом, який до всього здібний.

Свідок признає, що рішився віддати дочку за Томашевського лиш тому, що свого часу обвинувачений під костелом присилував його дати слово чести, що буде його тестем. Заморський, подумавши трохи, признавався, що його ранив Томашевський.

Натомість свідок, *комісар поліції Конарський*, зізнає, що Заморський при переслуханні твердив, що він ранив себе сам при намаганім самогубстві, хоч при тому свої зізнання повивав таємничістю.

Батько нареченої обвинуваченого в додаткових відповідях зізнав ще, що Томашевський грозив йому: „Дайте мені свою дочку, а як ні, то комусь буде смерть!"

Свідок *Гаєр*, підполовник поліції, брат Стефанії Шамборовської, потверджує, що Томашевський допомагав грішми не тільки Олі, але й Ірені, її матері та викупував убрання батькові Олі.

Сержант жандармерії *Павлік* зізнав, що коли відвіз Заморського до лічниці і хотів довідатись від нього, хто його ранив, Заморський відповів: „Школа вашого труду, я нічого не зраджу".

Третього дня розправи (в середу) зізнавав *Зиґмунт Заморський*, 22-літній кадет. Він твердить, що неправдою є, начеб то він був нервово

хорий, і що він „батяр і авантюрист". Він мав свої гріхи, як і кожна молода людина, але не лічив нічого ганебного. Що правда, у Криниці він поранив стрілом одного пана, але не тому, що той знеславив його чинно. Якийсь час Заморський служив у 51. п. п. в Бережанах, потім у Львові, де на забаві пізнав Ірену Шамборовську і полюбив її. В її домі пізнав Томашевського, любив його і навіть пив з ним „брудершафт". Неправдою є, начеб він хотів колись гроїтись. Опісля оповідає подрібно, як д-р Томашевський його ранив.

Відозви й комунікати.

ЗАГАЛЬНИЙ ЗІЗД „РІДНОЇ ШКОЛИ".

Загальний Зізд „Рідної Школи" відбудеться у Львові в перших днях лютого 1931 р. (правдоподібно 2. лютого — латинське свято).

Повідомляючи про це, завзиваємо всі Кружки „Рідної Школи" й Повітові Союзи Кружків відбути свої статутові Загальні Збори й вибрати на них відповідне число відпоручників на Загальний Зізд (по одному по 50 членів Кружка).

Для таких зборів треба безумовно використати догідний час у грудні і січні 1931 р.

Програму і ближчі дані подасться в свій час.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ".

Листування Редакції.

о. М. Ц. Стрий-Лани. Рукопису не маємо. Справа вже неактуальна.

Дописи.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. *(З виборчих містерій. — Сходини українських купців. — Українцям бють вікна).* Зі села Вербовець повідомляють: Щодо соймових виборів, то з української сторони був у нас тільки один член комісії, а нашого мужа довіри вигнав зі салі жандарм Живецкі (мужем довіри одинацятки був Михайло Павлишин). А їх, поляків, було пятьох, котрі коло урни шахрували, бо українські картки летіли поза урну. На те свідчити буде під присягою Петро Підперигора, син Дмитра і Михайло Павлишин. Картки поза урну клав Йоан Шміґель. Коли це побачив Петро Підперигора, звернув йому увагу і ще сказав йому: „А тепер я хочу бачити, куда полетить моя картка: чи в скринку, чи поза скринку?" Після того вийшов зі салі і стрінувся з місцевим дяком Володимиром Головчуком, якому почав розказувати, як там в салі шахрували картки. Коли Підперигора сказав, що у виборчім льокалі шахрують, дяк Головчук хотів дістатися до салі, щоби звернути увагу війтові і комісії на те зловживання. Але на порозі заарештував Головчука жандарм Живецкі, завів його до іншої кімнати, зробив у нього особисту ревізію і сконфіскував йому 74 картки 11-ки, та ще й закинув йому, що аґітує у виборчім льокалі, хоч це чиста видумка. Головчук ще не голосував, тому домагався, щоб жандарм віддав йому хоч одну картку. Та жандарм Головчука взяв на шнур і завів на постерунок. На постерунку списав з ним протокол. Протоколу Головчук не підписав. Після списання протоколу завів жандарм Головчука аж до Бучачова до судових арештів. На третій день випустили Головчука на волю так, якби нічого не сталося. — День 30. листопада можна уважати зворотною точкою в житті українського купецтва в Теребовлі. Того то дня зійшлися українські купці міста Теребовлі в читальняній салі, щоб нарадитися над заснуванням філії „Союзу Українських Купців". Сходини отворив п. Третяк Михайло і передав слово п. Скомороському Іванові. Той пояснив присутнім вагу купецької організації. Інж. Пасіка Володимир відчитав статут товариства, пояснюючи деякі місця. Після того підписали присутні статут і заяви про вступлення в члени „Союзу Українських Купців у Львові". Накінець сходини промовив коротко інж. Мацькевич, дир. Українського Союзу Кооператив, підчеркуючи потребу співпраці української кооперації й українського приватного купецтва. Українських купців у Теребовлі небагато душ, може 15 назбирається, але як підуть зорганізовано, то багато можуть осягнути і для себе особисто і також під оглядом становим та національним. — Подають нам з Глещави: Відновлення кооперативної крамниці стрінуло всеньке населення просто з одушевленням. В перші дні після відновлення треба було двох (а то й трьох) продавачів у крамниці! Це не подобалося темним духам, ворогам нашої кооперації і „Просвіти" і от вони у своїй примітивній злобі вибили вікна в господаря Петра Сенькова, сина Миколи, зате, що в нього мешкає крамар кооперативи п. Семків Роман. Глещавецька кооператива була цілком знищена. Тоді Український Союз Кооператив у Теребовлі зав весь запас товарів, потрібний до отворення крамниці і зробив з управою кооперативи умову на один рік, що дав свого крамаря, веде крамницю виключно на свій рахунок, а зате відступає кооперативі 3 проц. від торгу на амортизацію шкід. Управа і надзірна рада глещавецької кооперативи на це згодилися. Тепер глещавецька кооператива виглядає як справжній міський склеп аж до крамаря включно. Треба підчеркнути, що населення є вповні вдоволене таког розвязкою справи. Можливо, що досвід, набутий в тім напрямі (ведення сіль. кооператив), стане підставою до реформи нашого кооперативного будівництва. Інтересно, що і в інших селах починають дискутувати на тему, чи не віддатиб вужденних, задовжених сільських кооператив у руки свого Повітового Союзу.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 3. XII. н. р. масло пріма експортове солене 4·50 зол., масло пріма бльокове несолоне 4·50 зол., літра молока 0·34 сотиків, літра сметани 1·50 зол., копа яєць 10·00—11·40 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 5. грудня, година 7·30 веч. „Кордіян".

Субота, 6. грудня, година 3·30 попол. „Галька" (найнижчі ціни), год. 7·30 веч. „Фіялка з Монмарт".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця 5. грудня година 7·30 веч. „Корневільські дзвони".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 5 грудня, год. 7·30 веч. „Перфуми моєї жінки".

Театр Новин (в салі кіна „Кольосей"):

Пятниця 5. грудня, година 7·30 веч. „Опікуйся Амелією". Знижки важні.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Син білих гір" і додатки.

ҐРАЖИНА: Звукова фільма: „Поганин" (Рамон Новаро).

ЛЕВ: Звукова фільма: Пропавший повітряний корабель".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Парада Парамавнту" (Моріс Шевальє).

ОАЗА: „Княжна Маша". Російський хор і балалайкова орхестра.

ПАН: „Нібелюнги".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Велика Фоксова ревія" (Джанет Ґейнор).

ПАСАЖ: „Зрадник із Заходу" (Тім Мек Кой) і додатки.

ПРОМІНЬ: Чортова дочка. Дівчинка з обєктивом.

ФАТАМОРҐАНА: Крилата фльота (Рамон Новаро).

ХИМЕРА: „Пісня любови".

СТИЛЕВЕ: Докінчення Швейка і „Бізе пекло".

УЦХА: Таємний д-р Фу Манчу.

Програма радіо.

Пятниця 5. XII. 1930.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт. **Гельсинґфорс** (221,4) 17·25 Сольо на флеті. **Льондон** (356,3) 13·00 Радіо-орхестра. **Берлін** (419) 16·30 Хор. **Харків** (426) 16·30 Концерт, год. 20·00 Літературний вечір. **Стокгольм** (435,8) 19·30 Рад. орхестра (Сметана, Дебісе). **Рим** (441,2) 12·45 Радіокомітет. **Прага** (486,2) 19·30 Популярний вечір. **Будапешт** (550,5) 9·15 Концерт солістів. **Москва** (1481) 9·30 Концерт.

Субота 6. XII. 1930.

Варшава (1411,7) 18·15 Концерт для молоді. 20·30 Легка музика. **Франкфурт** (389,6) 15·15 Меч „Оксфорд Ґрейгоундс" Спортклюб 1880 Франкфурт н. М. **Париж** (1724,1) 17·45 Концерт із салі Ґаво. **Берн** (403,8) 20·00 „Ля Віта Нуова" сонет Вольфа Ферарі. **Відень** (516,3) 20·15 „Збіглець" драма Гельсвеція. **Льондон** (356,3) 15·30 Концерт для дітей. 20·30 Симфонічний концерт. 23·30 Танкова музика. **Гельсінґфорс** (221,4) 17·30 Фінляндські пісні. **Копенгаґа** (281) 20·00 Данська популярна музика. **Берлін** (419) 18·50 Штравсові пісні. 19·50 Італійська музика. **Букарешт** (394,) 16·00 Румунська легка музика. 17·30 Концерт. **Харків** (426) 16·00 Музика та пісні. 20·00 Концерт симф. орхестри. **Стокгольм** (435,8) 20·00 Військова музика. 21·40 Давня й нова танкова музика. **Рим** (441,2) 20·50 Вокально інстр. концерт. **Москва** (1481) 17·30, 19·00, 21·00 Концерти. **Прага** (486,2) 20·10 Оперетков арії. **Медіолян** (500,8) 20·50 Оперетка. **Будапешт** (550,5) 17·40 Мадярські арії.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Щиру подяку складаємо Вп. Паням і Панам у Львові, як рівнож Вп. Громадянству міста Золочева за дбайливу батьківську опіку над нами в часі 8-місячного нашого перебування в тюрмі. — Також щиро дякуємо Вп. Оборонцям Д-ру Ваневі, Д-ру Шевчукові й Д-ру Струсевичеві за батьківську оборону в часі слідства й розправи — **Свистун Роман, Салагуб Володимир, Співак Семен.**

Подяка. Сенів Микола, який вийшов дня 8. XI. з самбірської тюрми, складає щиру подяку за правдиво батьківську опіку всім Паням і Панам у Самборі.

Репертуар Нового Українського Театру дир. П. Карабіневича. 981

Мости Великі

5. XII. „Танок Венери".
6. XII. „Шукаю мужа".
7. XII. „День і Ніч".
8. XII. „Ой не ходи Грицю".

Кооп. Український Театр у Львові Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 881

Перемишль:

5. XII. „Пірвання Сабинянок".
6. XII. „Доллі".
7. XII. „Гетьман Дорошенко". Остання вистава.

Театр на днях прийде до Львова на кілька вистав. Репертуар оголоситься пізніше.

Комунікат.

Повідомляємо наше Громадянство, що **Іван Попович**, син Миколи з Бикова п. Медика, не є вже **нашим представником**, а всіх Вп. Громадян, що зголосили через нього передплату на твір УЗЕ, — просимо сповістити нас, коли зголосили через нього передплату і скільки вплатили йому на її рахунок, бо він дотепер не розчислився з нашим В-вом від дня 1. вересня ц. р. по нині, не зважаючи на наші пригадки.

1008 **Адміністрація В-ва У. З. Е.**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.